

Fjällkon

SVENSK FJÄLLRASAVELS TIDSKRIFT nr 3 Oktober 2009

Ny tjur sid. 7-8
Reportage från årsstämman sid. 11-13

Bilder från stämman

Stefan Lönnqvist med några av sina djur. Foto: Kristina Torén

Tea Sillman hämtar sin koflock för att vi ska få titta närmare på dem. Foto: Kristina Torén

Innehåll

Bilder från stämman	2
Ordförande har ordet	3
Föreningsadresser	4
Redaktörsord	4
Motionsreflektioner	5-6
Salvador, ny tjur	7-8
S-linjen från Norrby	9-10
Årsstämman-09	11-13
Missbildningar	14
Finsk hyp. forskning	14
Stamboksregler	15-18
Till minne av H. Salomonsson	19
Tjurlistor	20-21
Livdjursförmedling	22
Mer stämbilder	23-24

Tidningen Fjällkon

Redaktör:

Kristina Torén

Stagneliusvägen 23, 6tr

112 59 Stockholm

tel/fax, kväll: 08/656 88 09

e-post: kristina.toren@comhem.se

Ansvarig utgivare:

Robert Nilsson

Tryck:

Kph Trycksaksbolaget AB, Uppsala

Tidningen Fjällkon är Svensk Fjällrasavels medlemstidning som ges ut ca 4 ggr per år. Däremellan skickas aktuell information ut.

Annonseringen med radannonser i tidning och info-blad med t.ex. "Köpes/Säljes" är gratis för medlemmar.

Samtliga artiklar i Tidningen Fjällkon är författade av redaktionskommittén om ej annat anges. Åsikter framförda i signerade artiklar delas inte automatiskt av Svensk Fjällrasavel, utan är författarnas egna.

Tidningen får i korta drag citeras om källan anges. Eftertryck är dock förbjudet utan skriftligt tillstånd från Svensk Fjällrasavel.

ISSN 1401-7806

Utgivningsbevis PRV nr 21560

Medlemsavgift:

300:- insättes årligen helst på

Svensk Fjällrasavels BG 5361-8070.

PG 833 53 62-3 går också bra.

OBS! Skriv ditt namn och adress!

Fjällkon

SVENSK FJÄLLRASAVELS TIDSKRIFT nr 3 Oktober 2009

ORDFÖRANDE HAR ORDET

Natalies bonde

Upphovet till denna kryptiska rubrik är en fruktansvärt söt liten 2-årig flicka här i Svartlå vars mor och far sedan i våras köper mjölk hos mig (naturligtvis till katten). Rätt snart fick jag veta att Natalie och hennes något år äldre bror kallar mig för "bonden". När dom åker förbi kohagen och gården så frågar dom alltid sin mamma och pappa "var är bonden". Naturligtvis är det inte konstigare än att dom har läst någon av barnböckerna om lantgårdar där det finns pekbilder på kor, traktorer, "skördemaskiner", grepar och mjölkspannar samt inte minst oftast en bonde och ibland även hans fru. Så jag har tack vare en barnbok blivit en person som en tvåårig flicka är väldigt fascinerad av, och jag njuter av kändisskapet som ligger på en alldeles lämplig nivå och kanske kan hålla i sig något år ytterligare om jag sköter mig.

Näväl på myntets baksida av detta kändisskap finns ju att det bara är jag som är bonde i min by numera, så det är väl den största anledningen till varför jag blivit "bonden" i Natalies liv för det finns ingen fler bonde att relatera till för en henne. Att det blivit lite bönder kvar är ingen nyhet för oss med fjällkor och gör det faktiskt bara ännu viktigare att fortsätta kämpa för fjällrasens fortlevnad och det är det som gäller som prio ett för mig som ordförande i svensk fjällrasavel!

Vi har en oerhört spännande tid framför oss under de kommande åren, ska vi lyckas att ta vara på det fina avelsmaterial som vi lyckats åstadkomma de sista 15 åren? Ska vi lyckas att få mejerisverige att fatta vilken skatt som finns i fjällrasen vad beträffar mjölk kvaliteten ur mejerisynpunkt. Att många som idag inte tål att dricka "vanlig paketmjölk" som mest idag är holsteinmjölk däremot kan dricka fjällkomjolk utan att bli dålig i magen för att fjällrasens mjölk har en bättre sammansättning för de som är laktoskänsliga. Ja utmaningar finns det många och ett är säkert, vi kommer inte att lyckas om vi inte hjälps åt att dra lasset!! Styrelsen behöver en engagerad medlemsskara som kan hjälpa till i stort och smått i allt föreningsarbete.

Jag är inte rädd för kritik eller synpunkter på mitt eller föreningens arbete, var inte rädd att ta kontakt med "Natalies bonde" för att resonera kring frågor du har. Jag kan ju inte lova att jag håller med dig men jag kan lova att jag lyssnar på dig! Nummer och adresser finns härintill. Väl mött i föreningens arbete under det år som kommer!

Robert Nilsson Svartlå

Omslagsbilden

114 Viivi Veikeä (Sorjosen Veikko - Pelson Olso) hos Tea Sillman, Finland. Foto: Kristina Torén

Svensk Fjällrasavel

hemsida www.fjallko.se

Ordförande: Robert Nilsson Övre Svartlå 515 961 98 Boden tel: 0928-401 06 fax: 0928-402 10	Revisor: Lennart Olofsson St Bredäng 10 461 95 Trollhättan tel: 0520-42 32 90
Vice ordförande: Robert Eklundh Kanalvägen 904 811 95 Järbo tel/fax: 0290-705 25	Revisorssuppleant: Tove Undin Västerslänt 98 424 35 Angered
Kassör: Siw Andersson Medle 122 931 98 Skellefteå tel/fax: 0910-77 01 42	Livdjursförmedling: Mårten Dahlberg Mariebergs Gård 1296 872 96 Bjärträ tel: 0612-532 67 fax: 0612-531 07 OBS! Tel. tid måndagar 12-13
Sekreterare: Evy Schale Killhult 312 98 Våxtorp tel/fax: 0430-311 18	Stambokföring: Göran Lundström Hagby-Focksta 14 740 20 Vänge tel: 0705-93 66 13
Ledamöter: Louise Lindqvist Andersfors 5797 820 70 Bergsjö tel: 0652-530 33	Renrasighetsintyg Robert Eklundh Kanalvägen 904 811 95 Järbo tel/fax: 0290-705 25
Thomas Lundholm Brottan 820 77 Gnarp tel: 0652-207 00	Fjällnära kommitté: Ivan Eriksson (s. k.) Torsvi Svanviken 745 99 Enköping tel: 0171-830 35 Lars-Göran Lindgren Ann Andersson
Annelie Söder Kläcklinge Lyckan 355 96 Kalvsvik tel: 0730-59 46 95	Avelskommitté Thomas Lundholm Göran Lundström Robert Nilsson
Suppleanter: Göran Lundström Hagby-Focksta 14 740 20 Vänge tel: 070-593 66 13	Tidningen Fjällkon Redaktör: Kristina Torén Stagneliusvägen 23, 6tr 112 59 Stockholm tel: 08-656 88 09, kväll
Josefin Kallin Rössjö 206 893 95 Sidensjö	Ansvarig utgivare: Robert Nilsson
Simon Sundvall Gärde 50 930 10 Lövånger tel: 0913-58 00 74	
Valberedning (s. k.) Jan-Erik Spånberger Humlekulla 578 92 Aneby tel: 0380-430 64	

Redaktörsord

Hej!

Det blev ett nummer 3 av Fjällkon till slut! Det gick tyvärr troll i det hela... Först fick jag vänta på material i två månader efter sista manusstopp, sen när jag äntligen knåpat ihop tidningen och skulle skicka iväg för korrektur, ja då kom jag inte "ut på nätet" på två dagar...

Men här är tidningen nu och den innehåller bl. a. reportage från årsstämman, nya ungtjuren Salvador, lite om S-linjen från Norrby, Tavelnsjö och en minnestext över Hans Salomonsson, Funäsdalen m.m. Hoppas att ni finner detta intressant läsning!

Sommaren övergick till en lång skön höst här i Stockholmsområdet. Jag har tillbringat några helger på vårt lantställe i Sörmland. Vi har slitit med att plocka ner och plocka upp tegelpannor på vårt K-märkta logtak! Det behövde renoveras, det har halm inunder teglet och vi fick varken lägga på ny halm eller ta bort den gamla. På delar av taket finns även gamla handslagna tegelpannor.

Det blev tyvärr inget jobb av praktikplatsen jag hade, så just nu är jag dagmatte åt en liten dvärgpinscher. Vi har gått långa sköna promenader i höstsolen!

Men skam den som ger sig, nästa vecka ska jag på två jobbintervjuer så jag har nog ett jobb snart...

Nästa nummer beräknas komma i mellandagarna så jag ser fram emot material i god tid denna gång!

Ha en bra fortsättning på hösten!

Kristina

Motionsreflektioner

Till årets stämma hade jag skrivit två motioner som blev lite olika bemötta, en blev antagen utan att det just pratades om den innan och den andra diskuterades mer. Den som antogs utan större eftertanke var den om ett nytt sätt att välja ordförande på, och om nästa stämma antar det stadgeändringsförslaget så väljer vi hädanefter ordförande för föreningen direkt på årsmötet. Valberedningen får då en klar uppgift att jobba för att få fram en person som är villig att vara ordförande för det kommande året och vill stämman ha en annan person så väljer dom den. Fördelen är att vilket fall så kommer vi att ha en ordförande när årsmötet är slut och den får med sig i ryggen att vara vald av föreningens högsta beslutande organ vilket aldrig kan vara fel för en ordförande.

Däremot väckte den andra motionen en del känslor och jag fick både ris och ros för den innan stämman. En medlem ringde till mig veckan innan stämman och sa sig företräda oroliga djurägare som hellre ville att vi skulle arbeta för att ändra på villkoren för svensk mjölkproduktion och den vägen hjälpa rasen, än att försöka ändra tjurhållningen. Jag kan ju säga att det kändes som att det var ett kors som hette duga att ta på sig den uppgiften och jag tror vi får lämna den uppgiften åt svensk mjölk och LRF som har folk anställda för det. En annan medlem skrev till styrelsen och var besviken på motionen och menade om jag får dra ihop det i korta drag att vi skulle "låta bönderna sköta sig själva och inte förstöra för medlemmarna med att krångla till aveln". Sen var det ett antal som kom fram under stämmodagarna och tyckte att det var precis rätt medicin för att hålla fjällrasen kvar vid det den alltid varit nämligen en mjölkkras.

Verkligheten är som den är

Jag var, när jag skrev den första debattartikeln för ett år sedan väl medveten om att det jag föreslog inte skulle falla alla i smaken. Vi är en så pass heterogen grupp av djurägare att det är svårt att föreslå förändringar som inte kan påverka en viss enskild djurägare på ett sätt som den upplever negativt. Detta även om det absolut inte är det som är den primära meningen med förslaget! Jag kan lova att jag inte medvetet sitter och försöker hitta på förändringar som ska försvåra för folk att avla med fjällkor. Min målsättning har alltid varit och kommer alltid att vara att förbättra för fjällrasen som helhet och att därigenom kunna rädda den för framtiden som den mjölkkras den är!

När jag startade med fjällkor för 20 år sedan fanns det i princip ingen som hade fjällkor som inte mjölkade dom och levererade till mejeri eller eventuellt hade mjölk för husbehov. Det fanns helt enkelt ingen anledning att ha en ko om man inte skulle mjölka den, det var inte konstigare än så. Det var i princip en "sanning" som gällde tills vi kom med i EU. Då kom alla dessa olika stödformer in och påverkade djurhållningen på ett sätt som då i alla fall inte jag var man att förutse, för då hade jag arbetat för att de regler vi nu tog på stämman skulle ha

gällt från dag ett. Jag tror att idag mjölkas nog inte mer än varannan fjällko och det påverkar fjällrasens möjlighet att finnas kvar som mjölkkras på ett påtagligt sätt. Hur då? Undrar någon.

Vi måste ha basdata för att kunna göra rätt avelsval

I dag så bidrar färre kor via kokontrollen till den för rasen så viktiga inrapporteringen av avelns basdata, fertilitet, juverhälsa, cellhalt, fetthalt, proteinhalt, mjölmängd, kalvningsintervall, juverformer, benegenskaper, övriga sjukdomar, dödfödslar, lynne etc. Vilket minskar den statistiska säkerheten på de uppgifterna och gör det trixigare att klara urvalet av tjurmodrar och avelstjurar för materialet som ska in på semin. Det urvalet är det viktigaste vi gör för det är det som mest påverkar rasen, det är semintjurarna som sätter störst avtryck i aveln.

När allt färre mjölkar korna försvinner även en stor mängd potentiella tjurmodrar för rasen och vi får färre kor att välja av som tjurmodrar, för helt säkert finns det fjällkor som idag går som dikor som skulle vara klara tjurmodrar om vi bara hade vetat vilka dom var. Men när det inte finns data så hittas dom inte och då går rasen miste om dom även om dom finns i Jv.s statistik som bidragsberättigade fjällkor.

De sista åren har vi tappat ett par viktiga tjurhållande besättningar i aveln, inte så att dom slutat med korna utan dom har valt att få rabatt på kokontroll och semin mot att dom lovat husdjursföreningen att inte använda egen tjur. Det är ett beslut som jag inte kan annat än respektera och acceptera om än jag inte själv gjort likadant. Sen finns även momentet med att inte alla känner sig komfortabel i en tjurs närvaro och även det är inget att säga om.

På det andra hållet finns ett flertal och tyvärr ett ökande antal besättningar som bara använder egen tjur men som (förvisso flera som inte är medlemmar i föreningen) inte har någon som helst dokumentation på det tjurmaterial dom använder. Vare sig på det för rasen så viktiga könskörtelhypoplasioket (läs kapitlet om den i boken du fick) eller de andra egenskaperna. Allt fler av dom efterfrågar även tjurar som "inte ger så mycket mjölk" eller "gärna får ha en kroppig avkomma", alltså avelsmål helt i motsats till vad rasen står för och vad vi kämpar för att bevara, men ändå tills nu bidragsberättigat för stöd för hotade raser. Vi som följt rödkullerasen lite från sidan kan där tydligt se hur snabbt det kan gå att en stor del av djuren i en ras börjar glida iväg bort från det rasen har varit för att bli något nytt som inte har någon som helst förankring i bondehistorien. Låt mig då direkt säga att Rödkulleföreningen får göra som den vill i sin ras, dom är en egen demokratisk förening och bestämmer själva sin väg. Men för mig är den vägen en fullständigt oacceptabel väg att ta för fjällrasen. För min del får det lov att snöa i helvetet innan jag är med på att göra om fjällrasen till en dikoras så behöver ni inte fundera över var jag står i den frågan! Vi har (även om det inte ska överdrivas) problemet med att avkomor från besättningar som inte är avlade med >>>

eftertanke är klart svårare att hantera än de från mjölkade fjällkor. Dom är därmed en mycket tveksam resurs ur bevarandesyfte, vem vill slåss med kor? Det har i slutet på juli rapporterats i vetenskapsradion om begreppet "epigenetik" som delvis kan förklara varför man kan uppleva att husdjuren ändras i sättet när man ändrar skötselformen. Det visar sig att vissa beteenden kan ärvas från föräldrarna till avkomman vilket enligt genetiker förklarar varför det gått så snabbt att forma husdjursraser från deras vilda anfäder. Det kan även då i motsatt riktning vara en förklaring till den ökande svårhanterligheten som verkar komma hos nötkreatur ju längre generationsmässigt man kommer från den sist mjölkade generationen. Jag ska försöka få fatt på mer information i ämnet och återkomma i saken, för är det så som dom säger så kommer det att röra om en hel del i "bevarandegrytan".

Även dikobesättningar är viktiga!

Nå oavsett vad jag personligen tycker om EU-stödssystemen så finns dom och det är bara att acceptera dom. Och även om jag inte ur rasens framtidssynpunkt tycker om att fjällkor hålls som dikor så får ni tro mig när jag säger att jag kan mycket väl förstå varför det ändå kan bli så nere hos den enskilde medlemmen på den enskilda gården. Men ska vi klara fjällrasen för framtiden så måste vi alla hjälpas åt, diko som mjölkbesättningar och husbehovskoägare. Vi alla måste försöka att ha så väldokumenterade tjurar som möjligt så att vi kan ha nån som helst aning om vartåt det lutar. Håller dikobesättningarna tjurar som är födda i kontroll så ökar vi dramatiskt på antalet tjurar som är möjliga att samla via Alebäck! Vi har haft löjligt svårt att få nåt urvalsunderlag för Alebäckstjurarna de sista åren. Därför har vi varit tvungna att ta material från endast ett fåtal besättningar. Ökar antalet tjurar som är samlingsbara så kan vi lättare rädda in en viss kolinje eller härstamning som hotar att försvinna eller välja efter fler parametrar i aveln. Möjligheterna för oss att göra rätt val ökar, för idag är vi i mångt och mycket hänvisade till att anta de tjurval som en gång gjorts på de fåtal gårdar inklusive min egen som tar fram tjurar enligt de regler som gäller för att vi ska få samla dom på Alebäck. Sen finns det ett värde för kommande livdjursköpare att kunna få se ett härstamningsbevis på fadern och morfadern till det djur man vill köpa, det ökar trovärdigheten för både säljare och köpare.

Alla måste hjälpas åt!

Det är inte frågan om att detaljstyra vilka kor som ska få bli tjurmodrar i rasen, vill man välja en gammal ko med lägre avkastning som tjurmoder för att man hoppas få hållbara djur så är det ok. Vill man spara en tjur efter den sista kon ur en linje som man annars tappar så är det ok. Vill man välja en ko som tagit kalven på första semineringen i 8 år som tjurmoder för att man den vägen hoppas att få bättre fertilitet så är det ok. Vill man använda en ko som har ovanligt höga fett och proteinhalter som tjurmoder för att man hoppas få det i arv så är det ok.

Vill man välja en ko som tjurmoder bara för att man tycker om den så varsågod! Du kommer fortfarande som djurägare ha möjligheten att sätta din prägel på ditt material men det som skiljer är att tjurmodern med sina förtjänster och brister finns dokumenterad på tjurens härstamningsbevis. Det ger bättre möjligheter att avkomma som blir till salu hamnar hos rätt köpare när den är dokumenterad på ett bra sätt och det ger möjligheter för avelskommittén att välja rätt tjurar till Alebäck! Jag hoppas att alla förstår värdet av det! Min enda målsättning för mitt medlemskap i den här föreningen är att vi ska klara fjällrasen för framtiden, och jag hoppas att vi alla kan hjälpas åt att dra det lasset!

Robert Nilsson

Kassör sökes

Strax innan årets stämma meddelade Siw Andersson att hon ville bli löst från sitt uppdrag som kassör för föreningen. Arbetsbelastningen på jobbet inne i Skellefteå och sysslorna på gården ihop med ohälsa blev för mycket för att det skulle kännas roligt med kassörsuppdraget utanpå allt annat. Nu hann inte valberedningen komma fram med något förslag på ny kassör, och av medlemmarna på stämman var det ingen som ville ta på sig uppgiften. För att lösa det uppkomna dilemmaet erbjöd sig Siw att kämpa på som kassör fram till årsskiftet men sen måste hon bli ersatt! Stämman beslutade att styrelsen skulle kunna till sig adjungera en lämplig kassör så att styrelsen under resten av året skulle kunna bestå av 8 personer fram till nästa stämma då nya mandat väljs.

Var finns du?

Så nu söker vi på detta något okonventionella sätt efter dig som kan bokföra på dator med spcs programmet och hålla i föreningens utbetalningar, Siw kommer att vara behjälplig med inskolningen. Är du intresserad och vill hjälpa fjällrasen och föreningen så hör av dig till någon av oss i styrelsen så får vi prata vid!

OBS! Manusstopp! OBS!

Manusstopp till nästa nummer av tidningen är den

15/11 2009!

Material skickas till redaktör Kristina Torén
e-post: kristina.toren@comhem.se
Postadress ser ni på sid 4.

6870 Salvador

Stb.nr: 96870

Code nr: 3-6870

Grupp 2-tjur

147 Riss-familjen

Född: 080617

Hos: Märten Dahlberg Marieberg Bjärträ

Ägare vid samlingstillfället: Viking G

<p>Mor 426 Siesta Sv Fj 25223 * 030611 Avk 4,2 8558 4,5 3,9 389 333 reltal 135 140</p>	<p>Mormor 508 Siesta Sv Fj 25196 * 970105 Avk 7,8 6571 4,5 3,7 296 240 reltal 98 100</p>	<p>Mormors mor 456 Sissy * 940115 Avk 4,8 5925 4,6 3,7 274 221 reltal 80 84</p>
	<p>Morfars mor 6839 Hadar SKB 96839 * 000712 Från Märten Dahlberg Marieberg Bjärträ</p>	<p>Mormors far 6715 Lage SKB 86715 Född 870120 Från Rödbäcksdalen Umeå</p>
		<p>Morfars mor 41 Grina Sv Fj 25071 * 950712 Avk 5,11 7081 4,5 3,7 321 265 reltal 115 117</p>
		<p>Morfars far 6742 Harg SKB 96742 * 900112 Från K-G Hedling Lisselbäcka Orsa</p>
<p>Far 6858 Rille Sv Fj 96858 *041228 Från Märten Dahlberg Marieberg Bjärträ</p>	<p>Farmor 352 Glinda Sv Fj 25181 *000731 Avk 3,10 7499 4,4 3,7 332 274 reltal 115 115</p>	<p>Farmors mor 252 Glinda *960614 Avk 2,9 6294 4,3 3,6 270 224 reltal 99 97</p>
		<p>Farmors far 164 Lim SKB 6694 *930811 Från Rune o Roland Boström Uttersjöbäcken</p>
	<p>Farfar 147 Riss SKB 6188 *600927 Från Enok Norberg Blåvik Bjästa</p>	<p>Farfars mor 93 Rissla SKB 5359 *530924 Avk 12,4 4929 4,8 235</p>
		<p>Farfars far 39 Lorán SKB 4772 *541205 Från Frans Jönsson Önsta Parteboda</p>

Exteriörbeskrivning

Plats för foto

Namn: **6870 Salvador****Avkastningsuppgifter**

Mor:	År	Kg mjölk	Fett %	Protein %	Fett kg	Prot. kg	Rel.tal F+P	Kalvningar
	305d	6119	4,9	4,0	298	243	126 125	
	05 70d	1391	4,6	3,9	64	54		050622 K470
	06	7355	4,8	4,0	352	292	123 122	060619 K492
	07	8128	4,5	3,9	368	314	130 133	070621 T
	08	9220	4,6	3,9	425	356	142 146	080617 T2335
	09	9777	4,3	3,9	423	380	149 165	090607 K573

Medeltal

Mor:	4,2	8558	4,5	3,9	389	333	135 140
Mormor:	7,8	6571	4,5	3,7	296	240	98 100
Farmor:	3,10	7499	4,4	3,7	332	274	115 115

Avelsvärden för olika egenskaper

NAT

Produktion: Mjölkindex
Mjölk

Fett

Prot.

Tillväxt

Dotterfruktsamhet

Dödfödslar far

Dödfödslar morfar

Mastit

Övriga sjukdomar

Kropp

Reslighet

Mjölktyp

Bröstbredd

Kroppsdjup

Korsbredd

Korslutning

Överlinje

Ben

Hasvinkel

Ben bakifrån

Fotvinkel

Benbyggnad

Haskvalitet

Juvel

Främre anfastn.

Bakjuverhöjd

Bakjuverbredd

Juverligament

Juverdjup

Juverbalans

Golvavstånd

Spenplacering

Spenlängd

Mjölklarhet

Lynne

Egen fertilitet

Tjurindex

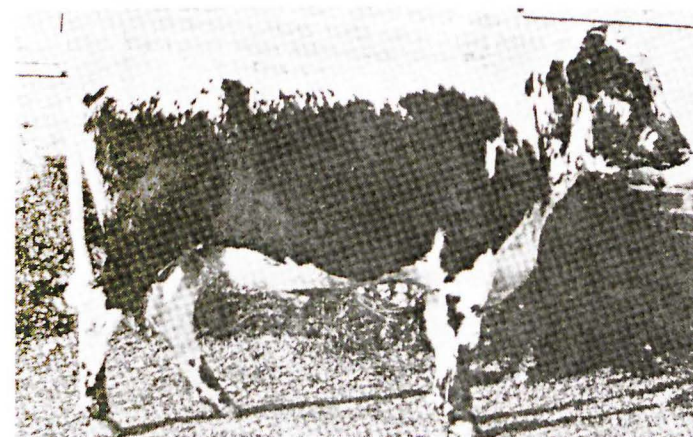
Döttrar, kommentarer:**Undvik till döttrar efter dessa tjurar:**
6858 Rille. 6839 Hadar. 2253 Sansibar**Övriga kommentarer:**

Mödrnet bakom 6870 Salvador är den välkända S-linjen från Hans-Erik Nordström Norrby Tavelsjö där den funnits sen 1927. Sen den besättningen upphörde är det nu Märten som bevarar linjen och förädlar den för framtiden. Relativtalen på modern är mycket imponerande och det ska bli spännande att se om vi kan få produktionen att ärvas. Fadern 6858 Rille är ju en ännu ej avkommebedömd ungtjur så vi får se vad han bidrar med. 6870 Salvador är en spännande mix mellan gammalt och nytt.

S-linjen från Norrby, Tavelsjö

Eftersom vi i detta nummer presenterar en ny ungtjur ur en av fjällrasens mer prominenta kofamiljer så passar det att påminna om dess ursprung och hur den påverkat rasen.

S-linjen är intimt förknippad med Siv och Hans-Erik Nordström Norrby Tavelsjö som var dom som tog fram den i "avelsljuset". Den har spelat stor roll för såväl fjällrasen som SKB men vi fokuserar här på det som kommit fjällrasen till del. Linjen kom till Hans-Eriks föräldrahem 1927 dit den köptes av hans fader John Nordström. När John dog 1959 var Hans-Erik bara 17 år och fick ta tag i driften av gården. Redan under Johns tid kontrollanslöts besättningen och en mindre avelstjurproduktion för avsalu påbörjades. Med ett brinnande avelsintresse redan från början fortsatte Hans-Erik faderns värv och korna stambokfördes löpande och fortsatte producera tjurar till avsalu för den Västerbottniska marknaden. Första tjurarna som kom att betyda mer i aveln såldes in till NTC 1972 då 701 Svarting och 705 Sol kom till Nyland.

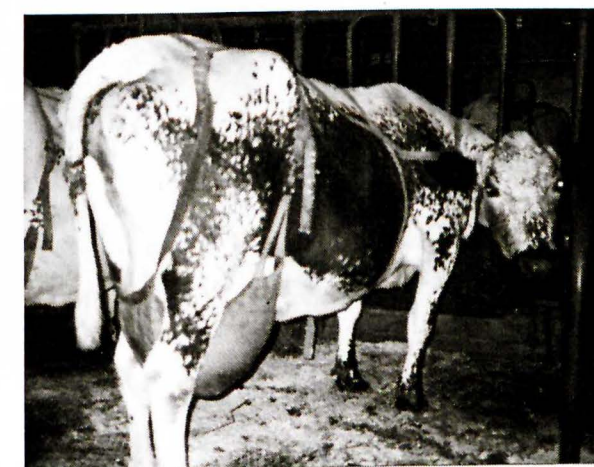

701 Svarting.

705 Sols moder 54 Solros var också en av paret Nordströms absoluta kofavoriter och mjölkade i 13,10 år med ett snitt på 5056 4,3 219 3,7 187. Men av 12 kalvar var bara 4 st kvigor och hennes gren på stamträdet försvann om än hon finns kvar via 705 Sol. Även grenen efter 701 Svartings mor 50 Svinga försvann inom besättningen på 80-talet och efter det blev den linje som senare mynnade ut i den i Fjällrassammanhang legendariska 97 Sickan den som kom att dominera kofamiljen.

97 Sickan mjölkade i 10,2 år med ett medel på 6179 4,7 292 3,8 235 och kalvade 11 gånger med bara 4 kvigkalvar men eftersom dom i sin tur var både hållbara och fertila så bredde linjen ut sig. Till semin såldes efter henne 790 Figge och 795 Rask av vilka ingen gjorde stort väsen av sig. Hans-Erik berättade en anekdot kring Sickan som är lite tankvärd. När hon var 12 år gammal så blev hon utställd på Nolia i Umeå och det gick utan mankemang, men på hemvägen kördes de utställda djuren tillbaka av slakteriföreningen som naturligtvis lastade bilen full. Om det då var att tiden i transporten blev lång eller att

djuren var trångt lastade eller någon ytterligare orsak är väl svårt att säga men Hans-Erik sa att kon inte stod att känna igen när hon kom hem. Hon stod i sin så det var inget juverfel, och var dräktig i 7-8:e månaden så hon var inte jättestor till formatet heller men verkade totalt seg och gjorde allt i slow motion. Efter den resan gjorde hon allting sakta, hon reste sig sakta och åt sakta och drack sakta och la sig sakta. Naturligtvis funderade Nordströms på om dom skulle slakta henne men en veterinär sa vid besiktning att kon inte verkade ha ont utan antagligen hade fått någon sorts hjärtfel så cirkulationen var sämre och därav den mer långsamma livshållningen. Nåväl eftersom det var en favoritko som var högdräktig så beslöts efter samrådan med veterinär att avvakta kalvningen och sen ta bort henne. Men man fick vänta på kalven, nästan en hel månad över tiden gick kossan som sedan fick en levande kvigkalv och det var 314 Sibylla som nu är anmoder till nästan alla kvarvarande S-kor.

314 Sibylla. Foto: Robert Nilsson

Så det är lite tankvärt att hade man inte avvaktat kalvningen så hade vi i alla fall inte haft vare sig 2253 Sansibar eller 6870 Salvador i fryst skick bevarat. Ett bevis på hur ofta slumpen avgör i aveln hur mycket vi än försöker planera.

314 Sibylla såg jag själv och det var en synnerligen väl bevarad kossa som på 9,11 år mjölkade 6248 4,8 297 3,9 245. Bilden på henne är av dålig kvalitet men visar ändå hur hon såg ut som 8 åring, det var en mycket trevlig och social ko. Idag är det Märten Dahlberg som efter Nordströms 74 år med S-linjen förvaltar den största delen av S-linjen och det med den äran. Bästa Siestan idag är 426 Siesta som är mor till 6870 Salvador, med ett medel på 389 kg smf och 333 kg protein så går hon lätt in på 10 bästa listan över fjällrasens bästa snittårsavkastningar genom tiderna. En som ligger strax under är 448 Siesta en systerdotter till 426 efter 44 Fagerman som gjort 388 kg smf o 311 kg prot på 3,4år. Så vi kan se att S-linjen fortsätter att spela en viktig roll för fjällrasen även framåt i tiden och via tjurar som 705 Sol och 701 Svarting är den fast förankrad i fjällrasens genmassa för lång tid och förhoppningsvis går även de nya tjurarna bra och befäster positionen.

Robert Nilsson

471 Silva, foto Robert Nilsson

705 Sol 76705
• 711231 e. 48 Greven 6458

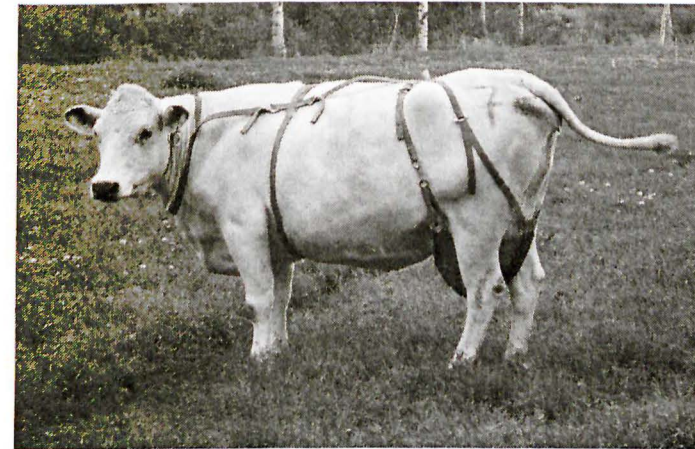
508 Siesta, foto Robert Nilsson

Årstämman i Finland 31/7 - 2/8 09

Torsdag morgon den 30/7 åkte underteckad till Norrtälje för att möta upp med Birgitta Sabelström och K-G Ekeberg som sponsrade min resa till årsstämman. (Jag hade inte råd att åka med min "arbetslöshetslön" och Birgitta tyckte att jag som skulle skriva om årsmötet måste vara med.)

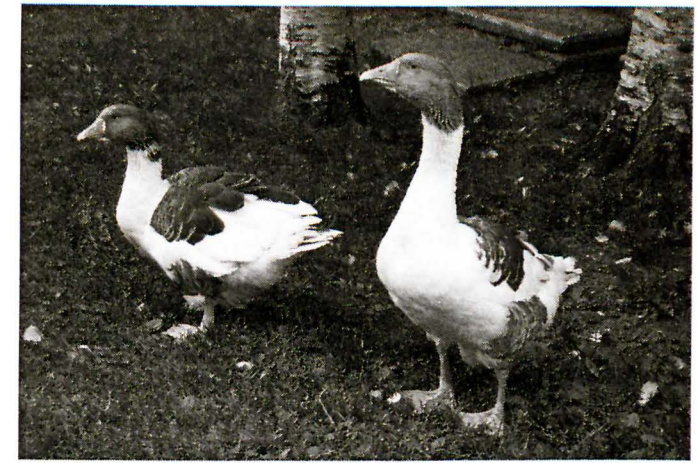
Vi körde upp till Umeå och övernattade på ett nästan tomt hotell (vi fick hämta nyckeln i brevlådan). Nästa morgon fick vi stiga upp tidigt då båten till Vaasa gick kl 7... Vi mötte Ivan & Mona och Katarina med man på båten. Överresan var lugn. När vi kom in mot Vaasa ville jag ta några bilder men upptäckte till min fasa att minneskortet inte satt i kameran... Vad göra? Inte kan en "fotograf" komma till ett årsmöte utan kamera? Efter en stunds funderande kom jag på att jag hade ett litet minneskort i mobilen (hade köpt en ny mobil under våren och med den kom även en adapter). Så jag kunde sätta in detta i kameran, det fungerade perfekt, jag slapp köpa ett nytt minneskort och kunde andas ut!

Nu på finsk mark styrde vi kosan mot Esse c:a 10 mil norr om Vaasa. Väl framme vid Solhaga Camping möttes vi av Stefan Lönnkvist och resten av årsmötesdeltagarna. (Vi var nog bland dem som anlände sist). Vi lastade av bagaget i den lilla trevliga stugan (självklart med finsk sauna) som vi skulle bo i. Sedan var det dags att i samlad tropp åka till Stefans gård. Där tittade vi först på alla djuren och Stefan berättade om dem. Alla djuren var ordentligt nummerade så att vi lätt kunde hitta dem i papperen vi fått. Det fanns en hel del svenska djur som Stefan importerat tidigare (bl. a. från Robert Nilsson).

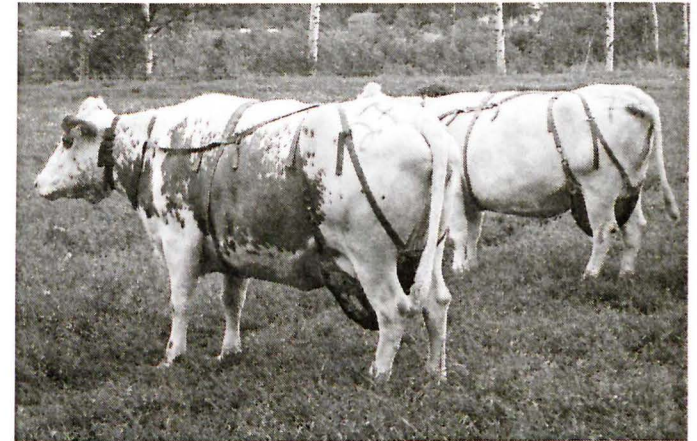

Nästan alla mjölkorna hade "BH" med tidningspapper i (det är sterilt och håller celltalen nere). Detta är 81 Undra (Levis -Risk)

Som rödkulleentusiast blev jag förvånad över att se några exemplar av Västfinsk Boskap som var mörka och äppliga och några hade till och med "grimma" (vita tecken) i ansiktet. Det trodde jag var något som kom från de Östnorska djuren... Några som jag inte fick glömma att nämna var Skånegäsparet, de enda i Finland?

Finska Skånegäss

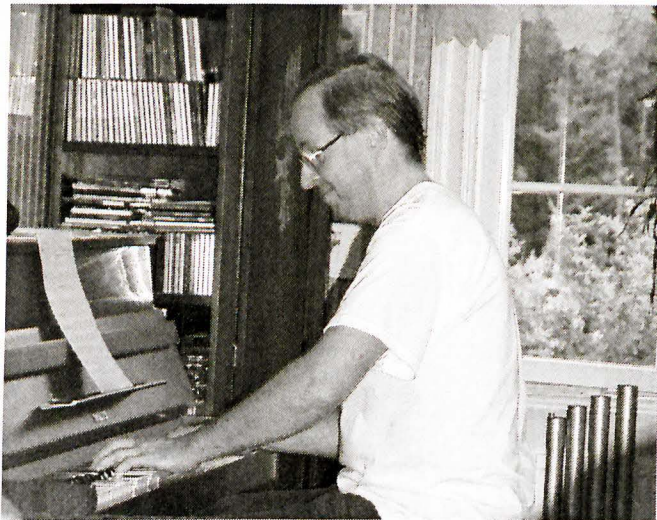
970 Säde, Östfinsk boskap

Stefan med favoritkon 25 Kielo (Risk - Niskamaan Puma)

Lite avelsinformation var nästa punkt på programmet och Stefan "invigde" denna med orgelspel! Vi fick veta lite om de tjurar som ska samlas på Aleback till hösten m.m.

Stefan piggar upp oss med orgelspel före avelsrådgivningen.

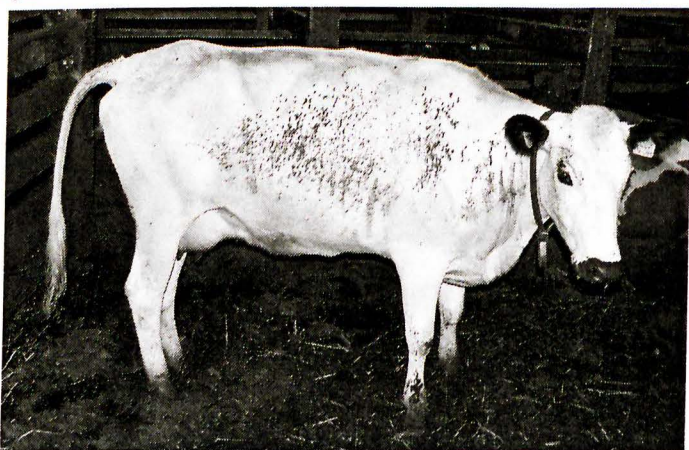
Representanter från den Finska Lantrasklubben informerade om de tre finska raserna och en tysk tjejj berättade på finska, hon tolkades till svenska!! om en avhandling hon höll på med om komjölkens innehåll i förhållande till vad de äter. Intressant.

Efter detta avnjöts grillat kött och olika finska korvar i trevlig samvaro i Stefans trädgård. Till efterrätt fick vi en bedårande tårta, se bild på sid 23. Den var mycket god!

Några av oss tog en liten promenad och tittade in i ladugården där det nu mjölkades. Så for vi tillbaks till Solhaga för att få välbehövlig sömn inför morgondagen.

Nästa morgon samlades vi för att invänta bussen som skulle ta oss på exkursion som Stefan så vacker uttryckte det i programmet till denna stämma! Det visade sig att bussbolaget "inte fått in någon beställning" så vi blev lite försenade...

Första anhalten var hos Lars Rodas med familj. Här var alla korna inne så vi kunde beskåda dem på nära håll utan att bli blöta av det ihållande regnet utanför. Lars har en blandbesättning med Finsk Ayrshire, Holstein, Fjällkor, Västfinsk Boskap och även Östfinsk Boskap.

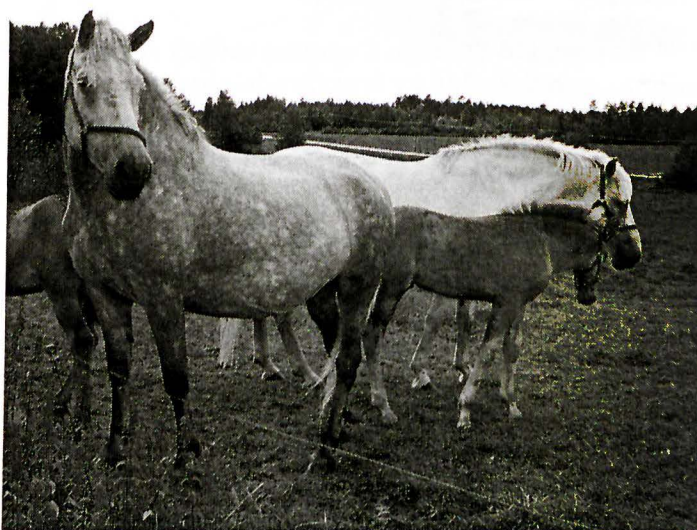
924 Rya (6854 Josef - 313 Igloo SvFj 20098) hos Lars R.

De hade också en fantastisk trädgård med hur mycket blomsterprakt som helst. När vi sett oss mätta på kor och blommor fick vi komma in i huset och här bjöds vi på fika.

Nästa anhalt var hos Tea Sillman, Tea pratar bara finska så här tolkade Lasse Rantala, även här var det en blandbesättning, det var mest Fjällkor, några Västfinsk och Östfinsk boskap.

Några kor i flocken hos Tea Sillman

Finska hästar hos Tea Sillman.

Tea har också en liten flock med Finska hästar. I en annan hage närmare bostadshuset fanns kalvarna, där fanns en ursöt liten trefärgad kvigkalv. (se bild på sid 23)

Även här fick vi smörgåsar och fika i en miljö som inte liknade något svenskt hem jag varit inne i... Det var prylar precis överallt... Tyvärr tog jag inga bilder inomhus här.

Så var bussrundturen slut för denna gång och vi återvände till Solhaga. Nu var det dags för den viktigaste punkten på programmet, nämligen själva årsmötet.

Nytt för i år var budgetdiskussion och här kom vi fram till vi har intäkter på c:a 167 000 kr. c:a 100 000:- i medlemsavgifter och från JBV får vi 67 000 kr. Varav c:a 100 000 går till tidningen. Lennart Olofsson skall undersöka kostnader för att utveckla hemsidan.

Här fick vi ajournera mötet till söndag morgon då det var dags för middag.

Stämmomiddagen avnjöts i en gammal ombyggd lada, FöusFinEss, och vi fick höra en c:a 10-årig lös och hennes mor spela dragspel och sedan kåserier av värdshusets chef. Även här fick vi tårta som var dekorerad med en ko!!

Dragspelade damer i sikte

Efter middagen delades det ut diplom och tjurtavlor enligt följande:

Hedersdiplom 2008 tilldelades Stefan Lönnquist för: "Förtjänstfullt och långvarigt arbete för fjällkon."

A-Diplom delades ut till Nils-Nilsa Lbr AB för 314 Smulan som producerat 85103 kg mjölk, 4,6% fett, 3,6% prot. Tot: 6917 kg smörfett och protein.

C-Diplom delades ut till Mårten Dahlberg för 4 Måni som producerat 47613 kg mjölk, 4,4% fett, 3,7% prot. Tot: 3882 kg smörfett och protein.

Tjurtavlor delades ut till:
Robert Nilsson, Nils-Nilsa lbr AB, Övre Svartlå Boden för tjuren: Duve
Thomas Lundholm, Brottan, Gnarp för tjuren: Hipster
Anders Jonört, Frängskulla Gård AB, Flarkbäcken, Flarken för tjuren: Bister
Mona Loberg och Ivan Eriksson, Torsvi Svanviken, Enköping för tjuren: Mark
Fam. Söderlund, Lilla Klockarbo, Krylbo för tjuren: Sansibar
Joachim Gustavsson, Görshorva, Mjölby för tjuren: Marvin

Fortsättning från lördagens årsmöte:

Två av styrelsens ordinarie medlemmar hade beslutat sig för att avgå i förtid: Håkan Andersson och Siw Andersson. Erika Sundvall ställde inte upp för omval. Som ersättare för Håkan och Erika invaldes Thomas Lundholm och Annelie Söder. Valberedningen hade inte hittat någon som var villig att ta på sig kassörsjobbet så Siw sitter kvar året ut och styrelsen får i uppdrag att snarast utse ny kassör.

Eftersom Tomas Lundholm flyttade upp som ordinarie och Fredrik Olsson avgick som suppleant och valdes Simon Sundvall och Josefin Kallin in som nya suppleanter på 1 resp. 2 år.

Motion från Robert Nilsson om användningen av tjuvar antogs med undantag av frågan om tidpunkten.

-Att tjuren ska vara född i en besättning ansluten till kokontrollen och alltså ha en moder med via kokontrollen dokumenterat hälsoläge, mjölk kvalitet och produktionsförmåga.

-Att tjuren ska vara stamboksförd i fjällrasens stambok med härstamningen verifierad via DNA-prov. För att klara stamboksföringkraven måste tjuren även ha två normalt utvecklade testiklar samt en moder med två normalt utvecklade äggstockar.

-Att tjurägare mot uppvisande av DNA-verifierad härstamning, hypintyg på tjur och moder samt härstammningsbevis på tjuren från kokontrollen kan erhålla ett stamboksnummer som kvitto på att tjuren är godkänd innan den börjar användas, för att senare komplettera med en inmätning och exteriörbedömning när tjuren vuxit till.

-Att samma regler ska gälla för de fjällnära djuren bortsett från kravet på dokumenterad produktionsförmåga och mjölk kvalitet på modern.

-Att dessa ovanstående regler ska gälla från 2011 års mutroansökan.

-Att från och med 2010 års mutro ansökan inga tjuvar ska godkännas för avel som är resultatet av mor/son eller far/dotter parningar.

Motion från Robert Nilsson om val av ordförande för Svensk Fjällrasavel godkändes:

-Att ordföranden från och med 2010 års årsmöte väljs direkt av årsmötet med mandat fram till nästa års möte. Samt att vi då ändrar stadgarna så att vi ny väljer två ledamöter varje år istället för att som nu vart tredje år välja tre nya ledamöter.

När årsmötet var avklarat åkte vi iväg för att gå på lantbruksutställningen i Karleby. Tyvärr missade vi själva uppvisningen av lantraskdjuren eftersom årsmötet drog ut på tiden. Men vi fick se Rock-Olga på plats och även veterantraktorer. Vi hade tid att vandra runt på utställningsområdet. Tyvärr blev det inget riktigt tillfälle till avsked. Så jag vill passa på att tacka er som ställde upp och visade sina djur, Lars Rodas med familj och Tea Sillman, samt ett särskilt varmt tack till Stefan Lönnquist som ordnade det hela så bra trots en stroke tidigare under året!! JÄTTESTORT TACK!!

Och så naturligtvis ett särskilt tack till Birgitta Sabelström och K-G Ekerberg som gjorde det möjligt för mig att bevista denna trevliga stämma.

Bakom kameran och vid pennan: Kristina Torén

Det är glädjande nog inte ofta vi får anledning att tala om missbildningar när det gäller fjällrasen. En förklaring kan vara att vi har en så pass stor genbank av fryst sperma så att vi har kunnat bredda rasen genetiskt under de sista 15 åren. Gruppavelssystemet är där till stor hjälp när vi vill försöka bevara den bredden. Nu har det inte hänt nåt specifikt som gör att vi vill ta upp detta ämne men vi vill från avelskommittén väcka er uppmärksamhet på frågan så att ni håller ögonen öppna och kommer ihåg att rapportera eventuella missbildningar. Under mina 15 år som avelspåverkande inom fjällrasen har jag bara ett par gånger blivit uppmärksam på att en viss tjur fått missbildad avkomma. I ett fall var det Boris Karlsson som skickade ett foto på en missbildad kalv och i ett annat var det Joachim Gustavsson som var rapportör. Nu kunde vi inte få fram fler uppgifter om missbildade kalvar i något av de fallen detta gällde varför det inte ledde till någon åtgärd ur avelssynpunkt. För det är viktigt att komma ihåg att när det gäller missbildningar så kan dom alltid spontant uppstå i vilken härstamning som helst via en mutation, och det är därför stor skillnad på en enskild missbildning en enstaka gång eller att man får två eller fler från samma tjur.

Den tjur som senast i fjällras/SKB sammanhang blev borttagen för att en för stor del av avkomman hade missbildningar var 948 Sigill i slutet på 80-talet som hade nästan 6% av sina kalvar som föddes med vattuskalle. I slutet på 60-talet fanns en tjur på semin som hette 90 Drabant som gav samma missbildning och även han plockades bort så fort sambandet sågs. Därför vill vi påminna om att ni måste rapportera konstaterade missbildningar i kokontrollen och är ni inte med där så ta kontakt med avelskommittén och uppmärksamma oss så sammanställer vi uppgifterna och varskor om det skulle uppstå misstanke mot nån speciell tjur.

Det lite motsägelsefulla är att när man åter breddar en population så kan "nedfrysta" letalanlag eller missbildningar åter dyka upp som av en slump försvunnit via att en viss tjurlinje försvunnit ur aveln. Även korsningsavel kan ge oönskade effekter via att samma dåliga anlag kan finnas i två raser och dyka upp när dessa blandas. En av de första isländska importtjurarna inom SKB aveln 757 Forkur drabbades av det och hade 6,67% missbildningar. Annars är det en missbildningsprocent från 1% och nedåt som är det vanliga.

Holsteinproblem

Inom Holsteinrasen har man ju återkommande dåliga anlag som flyter upp till ytan och måste sällas bort ur tjurmaterialet. Ett som det talades mycket om för en tid sedan var BLAD som gjorde att kalven dog vid ca 6 månaders ålder och det var då den dök upp det hittills allvarligaste letalanlaget som drabbat nötkreatursaveln världen runt. Nu berättades det för mig av en person med insyn i holsteinrasen att det inte är ovanligt att Holsteinkvigor när dom kalvar in saknar mjölkkanal i

en av spenarna så dom bara kan mjölkas på tre spenar. Ett harmlöst fel kan tyckas men ett exempel på en lätt missbildning som bör rapporteras så att man kan leta orsaken till det. Så skulle ni se nåt sånt eller nåt annat inom fjällrasen så ta kontakt!!

Robert Nilsson

Finsk Hypoplasiforskning!

Glädjande nog kommer fjällrasen att få ta del av lite seriös forskning, vilket sannerligen inte händer varje dag!! När man läser i kotidningar och andra agrara publikationer så är det ytterligt sällsynt att man får läsa om rön gjorda på annat än de stora raserna och det hjälps inte att det känns lite tråkigt när man nu gillar en lite koras. Men nu ska det rådas bot på detta och en finsk forskare "Björn Magnusson?" ska nu försöka hitta anlaget till könskörtelhypoplasin och hur detta ärvs. Nu kanske någon undrar över om det är nåt att vara glad över eftersom "hypoplasin" inte är nåt som rasen direkt skryter om, men det är nåt att vara glad över!

Könskörtelhypoplasin har det inte tittats på ett seriöst sätt sedan 50talets slut och det innebär att det senaste halvseklats alla forskningslandvinningar i genteknik och anlagsförärvning har gått fjällrasen förbi. Nu ska vi vara på det klara med att det kanske inte är så där rasande lätt att hitta anlaget eftersom det är ett recessivt anlag med ofullständig penetrans. Det innebär på vanlig svenska att man måste få det från två håll (både far och mor) men att ytterligare faktorer ska finnas för att det ska slå igenom och i fjällrasens fall är det att djuret måste vara i stort sätt helvitt för att anlaget ska komma fram. Sen tillkommer ju aspekten med partiell hypoplasia som kanhända sitter på en annan gen eller ärvs på ett annat sätt och dessutom är lite svårare att hitta eftersom djuret då inte helt saknar äggstock eller testikel. Det är i alla fall viktigt att vi från föreningens sida och som djurägare hjälper till att få fram så mycket bra forskningsmaterial som möjligt för att bringa klarhet i frågan.

Så har ni ett fjällrasdjur som är hypoplastiskt, alltså saknar en testikel eller en äggstock så hör snabbt av er till Göran Lundström 0705-936613 så hjälper han er med hur ni ska gå till väga.

Robert Nilsson

Svensk Mjölks bestämmelser angående

Stamboksregler för Svensk Fjällras

1. Organisation

1.1 Beslut och överklagande

1.1.1 Beslut om stambokföring och registrering

Beslut om stambokföring och registrering fattas av fälthuvudman. Beslutet lämnas skriftligt i form av stamboks- eller härstamningsbevis och/eller införande av uppgiften i kokontrollens databas.

1.0.2 Överklagande

Beslut om stambokföring och registrering som fattas av fälthuvudman kan överklagas till Svensk Mjölks styrelse. Innan beslut fattas av Svensk Mjölks styrelse bereds ärendet i Nötkontrollnämnden.

Om styrelsens beslut går emot den klagande kan beslutet överklagas till Statens jordbruksverk. I ett sådant beslut skall styrelsen vid delgivningen informera om

- Att beslutet kan överklagas om klaganden anser att ärendet inte handlagts i enlighet med gällande föreskrifter eller plan och riktlinjer
- Att överklagande skall ske till Statens jordbruksverk i enlighet med 7 § förordningen (1985:343) om kontroll av husdjur m.m.
- Vad en klagande har att iaktta, enligt 2 § lagen (1986:1142) om överklagande av beslut av enskilda organ med offentliga förvaltningsuppgifter, för att ett överklagande skall kunna tas upp till prövning.

1.2 Förvaltningslagens tillämplighet

Svensk Mjolk förbinder sig att i frågor som rör registrering av härstamning, avkastning avelsvärdering och stambokföring av nötkreatur tillämpa förvaltningslagen (1986:223) i frågor om parts rätt att få del av uppgifter, om jäv samt motivering av underrättelser om och överklagande av beslut.

1.3 Fälthuvudman, registrator

Avelsföreningen för Svensk Fjällras är fälthuvudman i enlighet med punkt 2.2.3 i Svensk Mjölks plan och riktlinjer. Fälthuvudmannens styrelse utser en registrator.

2. Ickediskriminering och offentlighet

Grundprincipen vid tillämpning av dessa regler skall alltid vara principen om ickediskriminering av djurägare, uppfödare eller föreningsmedlemmar. Uppgifter om registrering, stambokföring och avelsvärdering och moment som ingår i dessa är offentliga. Personuppgifter hanteras enligt personuppgiftslagen (1998:204).

3. Rasbeskrivning och godkända utländska stamböcker

Rasen Svensk Fjällras, omfattar djur som införts i föreningen Svensk Fjällrasavels stamböcker samt djur som i kokontrollens datasystem anges vara av Fjällras (2001-07-01). Vid denna tidpunkt införts i stamboken även djur vars härstamning inte kan verifieras i officiell kontroll, men vilka Statens jordbruksverk beslutat ska anges med raskod för Svensk Fjällras. Fjällrasen omfattas även av den norska STN-rasen samt den nordfinska PSK-rasen.

3.1 Rasens kännetecken

Fjällkon är av utpräglad mjölktyp med en kroppsvikt på cirka 400 kg. Starka ben med torra ledgångar och hårda klövar ger förutsättningar för god rörlighet och god fodersökningsförmåga. Båda könen är hornlösa. Grundfärgen är normalt vit med svarta eller röda tecken. Enfärgade svarta, röda eller vita djur kan förekomma. Rasen kännetecknas av en god förmåga att omsätta grovfoder, en god fodersökningsförmåga, vilket är en nödvändighet vid extensiv mjölkproduktion, t.ex. fäboddrift, frihet från ärftliga sjukdomar, en god hållbarhet, starka ben och klövar, tydliga brunstsymtom och god fertilitet.

4. Rasens avelsmål, avelsmetodik och antal avelsdjur

4.1 Avelsmål

De exteriöra egenskaperna liksom juvrets form och ansättning ska förbättras ytterligare. Stor hänsyn ska tas till de för djurägaren ekonomiskt viktiga egenskaperna för främst en god avkastningsförmåga och hållbarhet samt ett gott lynne. Fjällkons förmåga att producera mjölk från en förädlingsynpunkt särskilt eftertraktad proteinsammansättning ska bevaras och utvecklas

Genom utnyttjande av äldre, fjällrastjurars sperma, som finns lagrad sedan mer är 30 år tillbaka, ska nya tjurar tas fram. Dessa ska representera härstamningar som ej använts i avelsarbetet under en lång tid. Med hjälp av dessa tjurar och deras söner efter de bästa av de framtida fjällkorna ska fjällrasens genetiska variation återskapas, vilket är en förutsättning för att rasen ska bevaras och ytterligare utvecklas.

4.3 Antal djur

Rasen bestod år 2000 av cirka 2000 djur.

5. Identitet

5.1 Identifieringsmetod

Identifiering, märkning och registrering av djur ska ske enligt de regler som finns i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1994:190) om märkning och registrering av djur samt kompletterande regler fastställda av Svensk Mjök för härstamningsregistrering och faders/moderskapsbestämning.

5.2 Identitetshandling

Identitetshandling är lika med härstamningsbevis, stambokscertifikat och/eller exportcertifikat.

På identitetshandlingen anges:

- Stambokens namn (ras)
- Införingsnummer i stamboken (ej för djur införda i huvudavdelningen)
- Datum för utfärdande
- Identifieringsmetod: plastöronbrickor enligt Statens jordbruksverks föreskrifter
- Födelseidentitet
- Eventuellt utländskt registreringsnummer
- Födelsedatum och födelseår
- Ras
- Kön
- Eventuella viktiga kännetecken, t.ex. färgtecken, kullighet
- Födelsebesättningens identitet
- Ägarens namn och adress
- Faderns härstamning i minst två generationer
- Moderns härstamning i minst två generationer
- Resultat från avelsvärdering på berörda individer

Identitetshandlingen ska i samband med export (exportcertifikat) vara undertecknad av Svensk Mjök och när det gäller stambokscertifikat av registrator

6. Härstamningskrav m.m. för införande i huvudavdelningen i stambok för Svensk Fjällras

Stamboksreglerna för huvudavdelningen i stamboken uppfyller kraven i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1994:83) om nötkreatur som används för avel, vilka i sin tur bygger på EG:s direktiv 87/328/EEG rörande stambokföring av renrasiga djur. Samtliga djur som uppfyller kraven för respektive avdelning i stamboken ska införas i stamboken om djurägaren så önskar.

6.1 Huvudavdelningen i stamboken för Svensk Fjällras omfattar djur som i kokontrollbokföringen utmärks vara av Fjällras enligt följande krav.

6.2 I kokontrollens datasystem sker automatiskt införande av djur i huvudavdelningen i stamboken vilka uppfyller nedanstående krav på rasrenhet.

6.3 Såsom grund för införande av djur i huvudavdelningen i stamboken godtas endast uppgifter från kokontrollens datasystem, Fjällrasföreningens stamböcker eller godkänd utländsk stambok.

6.4 För att få införas i huvudavdelningen i stamboken ska djuret vara fött i kontrollerad besättning med härstamningen verifierad i enlighet med reglerna för officiell kontroll.

6.5 Hondjur får införas i huvudavdelningen i stamboken om föräldrar, morföräldrar och farföräldrar är införda i huvudavdelningen i stamboken. Importerade hondjur får införas i huvudavdelningen i stamboken om föräldrar, morföräldrar och farföräldrar är införda i godkänd utländsk stambok.

6.6 Handjur får införas i huvudavdelningen i stamboken om föräldrar, morföräldrar och farföräldrar är införda i huvudavdelningen i stamboken eller godkänd utländsk stambok. Samma regler gäller för importerad sperma.

6.7 Avelstjurars härstamning ska vara verifierad genom DNA-typning eller annan av Statens jordbruksverk godkänd metod.

6.8 I ett tillägg till huvudavdelningen i stamboken får hondjur införas som inte uppfyller kraven i punkt 6.5. Förutsättningarna för detta är att:

- a) Djuret uppfyller kraven i punkt 6.4
- b) Djuret bedöms motsvara rasens standard

6.9 Hondjur, vars mor och momor är införda i tillägget i punkt 6.8 och vars far, farfar och morfar är införda i huvudavdelningen i stamboken kan införas i huvudavdelningen i stamboken.

7. Avdelningen riksstambok för Svensk Fjällras

Djur som uppfyller kraven för införande i huvudavdelningen i stamboken kan införas i avdelningen riksstambok för Svensk Fjällras om de uppfyller nedanstående krav.

7.1 Avdelningen riksstambok för Svensk Fjällras utgöres av samlingen av stamboksprotokoll avseende djur, för vilka stamboksbevis blivit utfärdade och djurägaren erlagt fastställd stamboksavgift.

7.2 Ägare av djur, för vilka stambokscertifikat utfärdats, ska till fälthuvudmannen erlægga fastställd stamboksavgift. Djur ska anses vara infört i Avdelningen Riksstambok då fälthuvudmannen utfärdat stambokscertifikat och djurägaren erlagt fastställd avgift.

7.3 Besiktning av djur för införande i stamboken ska verkställas av utav fälthuvudmannen och Svensk Mjök godkänd besiktningsman.

7.4 Den som önskar få djur infört i avdelningen riksstambok ska anmäla detta till fälthuvudmannen samt bereda godkänd besiktningsman möjlighet att företa besiktning av djuret.

7.5 I avdelningen riksstambok kan införas djur som uppfyller av Svensk Mjök fastställda rasvisa resultat beträffande exteriör och avkastning.

7.6 Ägaren till djur, infört i stamboken, ansvarar för riktigheten av de av honom inlämnade uppgifterna. Föreligger ofullständiga eller mot varandra stridande uppgifter om till

stambokföring anmält djur kan fälthuvudmannen i varje enskilt fall besluta om djurets stambokföring.

7.7 Finner fälthuvudmannen att djur blivit mot ovanstående bestämmelser infört i avdelningen riksstambok eller felaktig uppgift om djuret inkommit, ankommer det på fälthuvudmannen att efter eget prövande besluta om sådan stambokföring ska upphävas eller om ändring i stamboken ska göras.

7.8 Vid införande i avdelningen riksstambok av djur, vilka fötts före den dag dessa regler trätt i kraft, ska i stället för vad i punkt 7.5 förskrivs tillämpas de bestämmelser, vilka gällde vid tiden för djurets födelse för införande av djur i Svensk Fjällrasavel.

7.9 Fälthuvudmannen kan under förutsättning att åtgärden skäligen kan anses främja aveln besluta att djur kan införas i avdelningen riksstambok även om villkoren i de av Svensk Mjök fastställda rasvisa kraven inte uppfylls. Vid intagandet av djur enligt 7.9 ska särskilt avseende fästas vid den avkomma djuret i förekommande fall lämnat.

8. Avgifter

Fälthuvudmannens styrelse beslutar om avgifter för införande av djur i avdelningen riksstambok. Avgifterna för införande i stambok och framtagning av härstamningsbevis, får ej överskrida den faktiska hanteringskostnaden.

Dessa regler är fastställda av Svensk Mjök den 16 december 2002

Dessa regler är godkända av Statens jordbruksverk den 29 januari 2003

1. I avdelningen riksstambok kan införas ko som uppfyller följande villkor:

- Grundfärgen är normalt vit med svarta eller röda tecken enligt en färgskala v⁹ – v¹ där v⁹ betecknar ett nästan helt vitt djur. Enfärgade vita, röda eller svarta djur kan förekomma.
- Kons yttre egenskaper ska vid besiktning befunnits sådana, att de ej kan anses negativt påverka kons användbarhet och avelsvärde. Särskild hänsyn ska tagas till juver, spen- och benegenskaper och lynne. Exteriörbeskrivning ska ske i enlighet med av Svensk Mjök fastställt exteriörbedömningsprotokoll.
- Kon ska ha kalvat minst två gånger. Tidsintervallet mellan samtliga kalvningar får variera mellan 11- 15 månader. Vid rapporterad kastning kan högre medeltal accepteras.
- Kon ska vara kullig, lösa hornabbar är tillåtna men ska redovisas i stamboken. Fasta horn är inte tillåtna.
- Kons härstamning får innehålla högst 1/8 (12,5 %) av annan ras.
- De uppgifter om kalvningar, avkastning m.m., vilka ska ligga till grund för kons införande i avdelningen riksstambok ska vara framkomna i officiell kokontroll.
- Kon får, såvitt bekant, ej vara bärare av ärftliga defekter, letalanlag eller liknande.

2. I avdelningen riksstambok kan införas tjur, som ifråga om härstamning och beskaffenhet uppfyller följande villkor:

- Tjuren ska ha uppnått ett års ålder.
- Grundfärgen är normalt vit med svarta eller röda tecken enligt en färgskala v⁹ – v¹ där v⁹ betecknar ett nästan helt vitt djur. Enfärgade vita, röda eller svarta djur kan förekomma.
- Tjuren ska vara kullig. Lösa hornabbar och fasta horn är ej tillåtet.
- Tjurens härstamning får innehålla högst 1/16 (6,25 %) av annan ras.
- Tjuren får, såvitt bekant, ej vara bärare av ärftliga defekter, letalanlag eller liknande.
- Tjuren ska vid besiktning befunnits vara i förhållande till sin ålder normalt utvecklad och i övrigt vara fri från sådana exteriöra fel som negativt kan påverka avelsvärdet. Tjuren ska ha ett gott lynne.

Dessa regler är fastställda av Svensk Mjök den 16 december 2002.

Kostudier i hagen hos Tea Sillman under årsstämman 2009. Foto: Kristina Torén

Till minne av Hans Salomonsson.

Ytterligare en av våra stora profiler har gått ur tiden. Hans Salomonsson från Funäsdalen har avlidit i en ålder av 92 år. Han har in i det sista deltagit i livet med de Fjällnära korna på gården, även om han inte kunnat utträtta så mycket praktiskt med djuren den senaste tiden, eftersom både syn och hörsel svikit honom.

Hans var den äldste fjällbonden, så uttryckte prästen sig på begravningen. Han brukade gården Övre Salmons, vilken var föräldragården, från början var de fler syskon delaktiga. När vi lärde känna dem fanns system Märta och system Jenny med och naturligtvis systerdottern Maria. Tidigare användes flera fåbodar men på senare tid endast fåboden Vivallen.

Envist höll Hans fast vid Fjällkorna, han hade också ett stort intresse för hästar, och sörjde den siste Nordsvensken på gården. Utan sådana rakryggade människor hade vi inte haft mycket kvar av vår egen fjällras, eftersom det stora flertalet bytte till modernare raser. Tack Hans för att du höll kvar vid den gamla svenska rasen, nu har de sina gener spridda i en stor del av landet.

2 st tjurar går att få via semin, tjurarna 6872 Vivalle och SvFj 20095 Eskil. Dessutom finns flera tjurar med Funäsdalsblod (som del i en härstamning) att tillgå via semin.

Hans älskade sina kor, gården och fåboden Vivallen, dit korna fick komma på sommaren.

Pensionerade Kyrkoherden i Funäsdalen, Bo Lundmark har skrivit denna betraktelse, efter att han varit delaktig i Buföringen till Vivallen. Han läste upp den vid samlingen efteråt:

BUFÖRING
(tillägnad fjällbonden Hans Salomonsson i Funäsdalen)

Svartprickiga skällkon Lilja
förkunnade äntligen uppbrott
bland maskros och klöver

Vackra Majros lyfte mulen
och råmade mot Skarvarna
som tycktes sova i soldiset

Maria lockade i klara toner
tills småtjurarna tog språnget
över skummande Lemorbäcken

Vid Burösta mötte bonden själv
Hans och hans dräng
som räknade elva på Pricken

I Salmon Jons var betet sagolikt
tyckte Runa, Stjärna och Fina
men Saga anade ett grönare ändå

Lillåvadet med rumpan i vädret
hälsade av Vivallens bråkande får:
Välkomna till paradiset även i år!

Hans och hans dräng som det står skrivet betyder Hans och kyrkoherden, Pricken är namnet på tjuren.

Kan ni tänka er vilket sammanträffande. Samme kyrkans man har vikt Karin i Lillhärjåbygget, Arne Ericsson i Biellojaur och nu till sist den 13 okt Hans Salomonsson till den sista vilan. Arne Ericsson i Biellojaur har också lämnat oss. Det är tre ägare till det vi kallar ursprungsbesättningarna för de s. k. Fjällnära korna.

Bo Lundmark har tidigare arbetat som samepräst i vår norra landsända, det märks att han är insatt i människors vardag och har haft mycket med Hans Salomonsson att göra.

Hans var som sagt en stor personlighet och det är en ära att ha fått lära känna honom. Detta instämmer många i och det bekräftades också av alla begravningsgäster som kommit för att hedra honom, det var vänner från både när och fjärran.

Än en gång. Tack Hans!

Vid pennan
Birgitta Karlsson

Tack för mig!

På grund av olika omständigheter kunde jag tyvärr inte närvara på årsstämman. Anledningen till att jag avsäger mig min plats i styrelsen är inte oegentligheter, då vi har haft mycket bra samarbete. Jag ber att får tacka för förtroendet som ordförande och önska styrelsen lycka till i fortsättningen!

Vill också tacka föreningen Allmogekon och Rödkulleföreningen för ett gott samarbete. Speciellt med Rödkulleföreningens ordförande Gustav Larsson då vi talade samma språk.

Det är viktigt att Svensk Fjällrasavel finns nu och i framtiden!

Håkan Andersson.

Aktuella semintjurar från Viking Genetics

Tillgängliga och godkända fjällrastjurar från Viking Genetics.

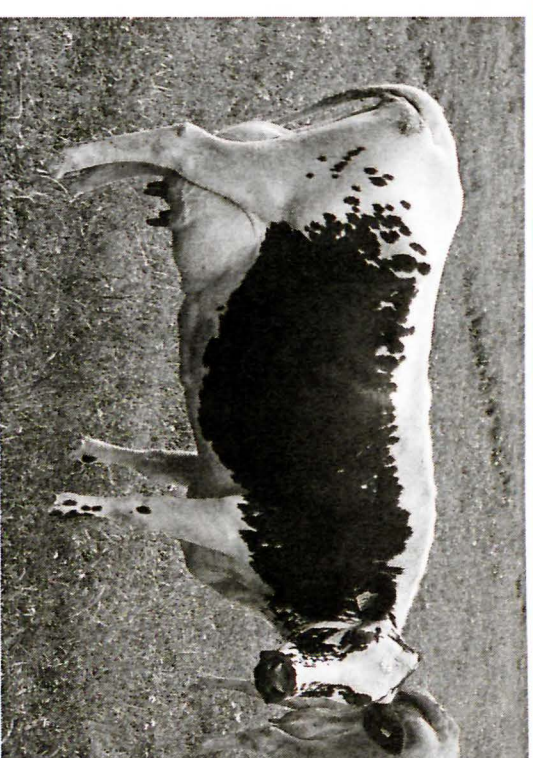
Nu har vi gjort en ny lista över Viking Genetics tjurar som är avkommebedömda. Här har vi tagit med all den viktigaste informationen.

Namn:	Gr:	Kodnr:	Stamb.	Far:	Mf:	ant dött	Min	Mjolk	F%	P%	Dotter fert.	Kf	Kmf	Mast- res	Övr. sjukd.	Ö-tal	Ant, bed	Res- lighet	Ben	Juver	Spenn- längd	Lynne	Mjolk barhet	Tjur- index
6769 Delta	1	6-6769	96769	38 Desing	786 Maro	81	96	100	95	96	111	110	98	93	80	104	32	91	94	95	95	120	107	-6
6840 Gunde	1	3-6840	96840	739 Gute	165 Leo	56	96	96	99	100	93	114	84	99	99	96	26	109	92	102	94	107	102	-7
6847 Levis	1	3-6847	96847	46 Lester	161 Smille	56	98	98	104	100	99	100	94	89	101	103	26	94	100	93	105	105	78	-8
6851 Gus	1	3-6851	96851	6840 Gunde	161 Smille	27	92	87	111	105	94		91	98	95	96	12	98	92	97		97	104	-12
6746 Hompest	2	6-6746	96746	940 Hompen	726 Basker	109	100	103	93	97	100	90	92	105	86	104	32	101	77	124	94	97	109	5
6787 Laro	2	6-6787	96787	6715 Lage	786 Maro	163	103	100	107	103	109	113	115	107	92	114	71	94	102	102	98	97	95	11
6801 Bude	2	3-6801	96801	6758 Bula	6768 Deger	33	104	105	100	99	99	102	102	101	103	107	6	103	92	91	104	118	104	3
6837 Bamse	2	3-6837	96837	6759 Bam	940 Homp.	42	99	101	102	98	97	96	98	116	92	92	19	97	92	100	90	102	114	-1
6838 Lars	2	3-6838	96838	6787 Laro	6748 Bör	68	97	96	104	101	106	109	114	109	103	101	26	86	100	102	102	105	92	2
6839 Hadar	2	3-6839	96839	6742 Harg	6759 Bam	35	108	106	102	102	98	96	87	99	98	88	13	98	97	106	105	97	92	8
6841 Hasse	2	3-6841	96841	6742 Harg	940 Homp.	39	96	95	100	100	95	95	88	104	102	73	12	95	92	102	109	100	95	-10
6845 Baba	2	3-6845	96845	6759 Bam	729 Hom.	42	103	102	102	101	107	102	94	106	100	93	22	98	100	102	91	105	114	7
6854 Josef	2	3-6854	96854	6758 Bula	6746 Hom.	9	112	112	98	100	99		92	104	98		6	112	94	84		107	104	11
6738 Mast	3	6-6738	86738	786 Maro	723 Figer	126	94	92	104	102	108	105	75	109	92	101	42	92	102	108	88	102	90	-3
6777 Makro	3	6-6777	96777	6724 Mikro	786 Maro	105	104	104	96	100	102	93	112	85	107	97	27	106	79	95	113	97	83	-2
6780 Mise	3	6-6780	96780	6724 Mikro	786 Maro	107	107	106	96	101	103	90	118	90	91	95	36	107	107	84	97	112	85	2
6848 Birk	3	3-6848	96848	708 Bill	41 Duvol.	23	87	85	105	103	106	100	98	100	104	97	13	88	102	106		112	97	-13
6849 Aragorn	3	3-6849	96849	710 Agaton	6748 Bör	21	105	105	97	101	105	114	101	105	108	99	10	100	94	97		84	102	6
6850 Röde O.	3	3-6850	96850	6777 Makro	41 Duvol.	36	104	102	97	102	108			89	102	94	12	106	87	89		102	88	-4

Ungtjurar och väntetjurar från Viking Genetics

Denna lista utgörs av de nya ungtjurarna som vi rekommenderar att ni använder i så stor utsträckning som möjligt. Väntetjurarna är de tjurar som gått ut i tillräckligt stort antal doser (ca 500 st) och som i väntan på sin avkommeprövning är så kallade väntetjurar.

Namn:	Grupp:	Kod nr:	Stb nr:	Far:	Mf:
Ungtjurar					
6867 Rapp	3	3-6867	SvFj 96867	56 Riv	715 Rito
6870 Salvador	2	3-6870	SvFj 96870	6858 Rille	6839 Hadar
Väntetjurar					
6856 Fred	2	3-6856	SvFj 96856	6787 Laro	6758 Bula
6858 Rille	2	3-6858	SvFj 96858	147 Riss	164 Lim
6860 From	2	3-6860	SvFj 96860	6765 Homa	6742 Harg
6861 Dacke	2	3-6861	SvFj 96861	6715 Lage	53 Gulldus
6862 Baltazar	2	3-6862	SvFj 96862	6702 Bazar	234 Sprint
6864 Vidio	3	3-6864	SvFj 96864	120 Viss	40 Pelle
6865 General	3	3-6865	SvFj 96865	6780 Mise	40 Pelle
6869 Marieberg	1	3-6869	SvFj 96869	1 Solberg	161 Smille

426 Siesla, mor till 6870 Salvador. Foto: Kristina Torén

Har Ni en framtida avelstjur på gång?

Som alltid är det intressant att få information från Er om tjurkalvar som kan vara intressanta för avel. Hör av Er till Robert Nilsson, tel: 0928-40106 eller mejl: korn@teija.com

Livdjursförmedling

Information

Hej alla kovänner!

Om jag inte svarar på telefontiden så lämna alltid ett meddelande så hör jag av mig så fort det går.
Vi har också förmedling på vår hemsida:
www.fjallko.se Där får ni annonsera själva

Mårten!

Livdjursförmedlare:
Mårten Dahlberg
Tel: 0612-532 67
Fax: 0612-531 07
Telefontid: Måndagar 12-13.00

.....
OBS! OBS!

Leukos och BVD-prov ska tas 1 gång/år.
BVD-provet (friförklaringen) får vara högst 3 månader gammalt vid livdjursförsäljning. För dem som är mjölkleverantörer sker detta automatiskt via tankprovtagning. Övriga måste kontakta sin Husdjursförening för anslutning/provtagning.

Till salu:

Tjurar

3 st tjurar
födda i maj-juni 08
Britt Bejmar
tel: 0455-55050

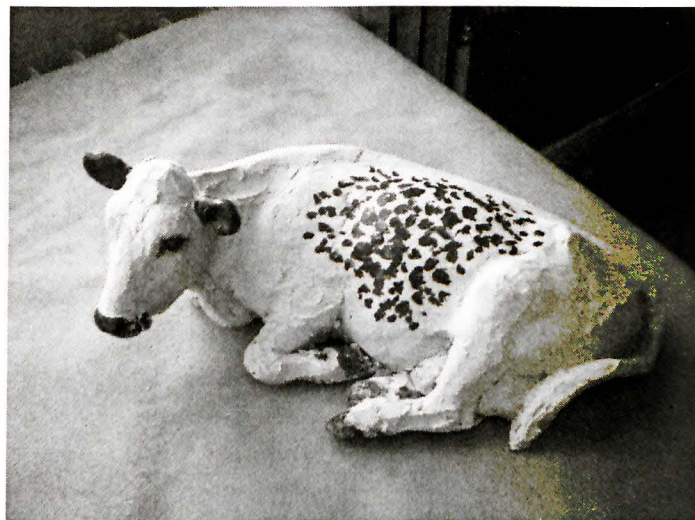
Fjällnära

Fjällnära kor och kvigor
Anna Axelsson
tel: 070-272 54 56, 0730-65 48 45

Dräktiga kvigor
Tjurar till avel
Joachim Gustavsson
tel: 0142-250 42

Övrigt:

FJÄLLKOR I STENGODS

i olika utförande, som mindre figurer, som smycken och som mer naturtrogen skulptur.

Keramiker
Maria Ericson
Hovgården Alsen 145
830 44 Näliden Jämtland
tel: 0640-430 64, 070-259 63 28
mariaericson@swipnet.se
www.mariakeramik.com

Fler bilder från stämman 2009

266 Eriskummallinen (Pelson Tundra - Pelson Atleetti) den söta trefärgade kvigkalven hos Tea Sillman.

Gamla 10 Rock-Olga (6715 Lage - 6711 Mirre) vilar ut efter uppvisningen på Farmari i Karleby.

>> Den vackra tårtan vi bjöds på hos Stefan Lönnqvist.

Samtliga foton: Kristina Torén

B-post Porto betalt

~~Avs: Svensk Fjällrasavel
c/o Kristina Torén
Stagneliusvägen 23 VI
112 59 Stockholm~~

En sista bild från stämman 2009

En hälsning från två svenska fjällkor som numera bor hos Stefan Lönnqvist i Kronoby, Finland. De är: 563 Leterina (178 Terrin - 1202 Rist) och 565 Hulda (6840 Gunde - 161 Smille). Foto: Kristina Torén

Detta material har delvis
finansierats med EU-medel